

LYHYT
TALLINNAN (RÄÄVELIN)
OPAS
HUVIMATKAILIJOILLE

Hinta 30 penniä.

Toimittanut H:gin Eestiläinen Hyvänt. Yhdistys.

Vähän Tallinnan historiaa.

Noin 700 vuotta sitten oli Tallinnan seudulla vaan pieni Lindanisan linna, jota nykyään kutsutaan Toompeaksi.

V. 1219 täytyi Tallinnan, ankarasta vastarinnasta huolimatta, antautua voittajalle. Tanskan kuningas Waldemar II saapui puolentoistatuhantisen miesjoukon kanssa ja valloitti Tallinnan. Kaikki yritykset, kaupungin takaisin valtaamiseksi, olivat turhia, siitä huolimatta, että Susdalin ruhtinas saapui 20,000 venäläisen kanssa virolaisten avuksi v. 1223.

Tanskalaisten vallan päätyttyä v. 1227 ovat Tallinnan herroina olleet:

- v. 1227—1238 saksalaiset miekanordu-ritarit
- » 1238—1346 taasen tanskalaiset
- » 1346—1561 saksalaiset ordu-ritarit
- » 1561—1710 ruotsalaiset. Sekä v. 1710 venäläiset, joiden hallitus on kestänyt meidän päiviimme asti.

Saksanmiekanordun aikana rakennettiin Toompea linna torneineen. Tähän aikaan sai Tallinna myöskin kaupungin oikeudet v. 1228.

Toisenkertaisen Tanskan hallituksen aikana rakennettiin vanhat kaupungin muurit sekä Oleviste, Nikuliste, Toompea ja Pühavaimun kirkot.

V. 1285 liittyi Tallinna Hansa-liittoon.

V. 1343 tarttuivat virolaiset aseisiin ja nousivat kapinaan poistaakseen orjan ikeensä 23:nä p:nä huhtikuuta, Yrjönpäivän yönä taisteltiin ratkaiseva taistelu Tallinnan lähistöllä, jolloin 3,000 virolaista ja 1,800 saksa- ja tanskalaista kaatui.

Saksan ordun ajalla tapahtui Tallinnassa kaksi suurta tulipaloa, joista ensimmäinen ja suurin, v. 1433 hävitti koko kaupungin luostareinensa ja kirkkoinensa.

V. 1560 täytyi Tallinnan taasen kestää venäläisten piiritystä. Tämän ajan taisteluista ovat ne muistomerkit, kolme ristiä Pärnun maantiellä, jotka osottavat kaatuneitten tallinnalaisten hautoja.

Ruotsin vallan aikana v. 1577 piiritti 50,000-miehinen venäläinen sotajoukko jälleen Tallinnan. Piiritys kesti 6 viikkoa, jolloin venäläiset hävittivät Brigitan luostarin.

V. 1631 avattiin Tallinnan ensimmäinen oppikoulu (Gymnasium).

V. 1710 piirittivät venäläiset taasen Tallinnan ja valloittivat sen.

Linna antautui 29 p. syyskuuta samana vuonna.

Historiallisia, katsomisen arvoisia paikkoja.

Nikolaikirkko (Niguliste kirik, Niguliste uul.) samanimisen kadun varrella. Historia tietää kertoa siitä jo noin v. 1316. Nimensä on se saanut meri-suojelijasta pyhästä Nikolauksesta. Kirkossa on kaikkemoisia vanhanaikuisia esineitä, erittäinkin vanhoja tauluja. Kirkko jätettiin 1524 v:n sodassa koskematta siksi, että yksi kirkon toimihenkilöistä oli täyttänyt kirkon ovissa avainreijät tinalla. Tauluista on yksi muita huomatuimpi — »Surmantansin taulu» — asetettu kirkon Antoniuksen kappeliin.

Olavin kirkko (Oleviste kirik, Laia uul.) Pitkän kadun varrella. Rakennettu noin v. 1267. Nimensä on se saanut Norjan kuninkaasta Olavista. Kirkko on laajalti tunnettu tornin korkeuden tähden. Tornin korkeus on nykyään noin 455 jalkaa. Aikaisemmin on sen korkeus ollut noin 525 j. Salama on 6 eri kertaa iskenyt torniin, joista 3:sta eri kerrasta

tulipalo oli seurauksena, viimeisen kerran iski salama 16 p:nä kesäkuuta v. 1820. Nykyinen torni valmistui v. 1840.

Pitkän kadun puolella olevan kappelin syvennyksessä löytyy veistos, joka kuvaa ihmistä sammakko rinnanpäällä ja käärme pään ympäri. Vanha legenda kertoo, että silloinen tornin rakentaja Olavi seisoi valmiiksi tulleen tornin katolla levitetyin käsivarsin. Alhaalta huusi hänen vaimonsa: »Oi oi Olavi jos sinä nyt sieltä putoat.» Samalla olikin Olavi sieltä pudonnut, sillä ihmeellisellä seurauksella, että suusta tuli käärme ja korvasta sammakko. Tästä luulee kansa veistoksen johtuvan, mutta todellisuudessa tarkoittaa veistos ihmisen katoavaa elämää. Veistoksen on sinne asettanut Frankfurtista kotoisin oleva kauppias Hans Paulsen noin v. 1513—1514.

Toompää eli ritarien kirkko (Toompea ehk rüütlite kirik) Toompään mäellä. Historia tietää kirkosta noin v. 1233. Kirkon on tulipalo kolme eri kertaa tuhonnut; viimeisen kerran v. 1684. Sisäpuolelta on kirkko erittäin huomiota herättävä. Seiniä koristaa monet vanhat hallitsijoiden vaakunat ja vanhoja tauluja y. m. Sitäpaitsi on kirkkoon haudattu useita Ruotsin sotapäälliköjä. Muunmuassa löytyy kirkossa Pontus de la Gardie'n ja hänen puolisonsa Ruotsin kuninkaan Juhana III:n tyttären Sofia Guldenhem'in haudat. Myöskin Ruotsin sotaväen ylipäällikkö Karl Horn, joka toimi, 1577 v:n sodassa Tallinnan linnan päällikkönä on kirkkoon haudattu; sekä Kustaa Waasan sisko Margaretha.

„Kik in de kök“, (Toompeal) vanha linnoituksen torni. Rakennettu v. 1533, sen vastapäätä »Harju värävän mäki n. s. Cafe-chantan», jossa kesä iltoina esitetään erinäisiä näytäntöjä.

Ruotsin linnan raunio (Rootsi kants) Toompään mäellä Raunioilta on erinomaisen hauska näköala noin 15 kilometrin matkan päähän.

Suuri Rannan portti, (Suur Ranna värav) Pitkän kadun varrella (sen alkuperäisessä muodossa), jonka kautta viimei-

set Ruotsin sotajoukot marssivat Tallinnasta ulos. Toisella puolella katua samalla kohdalla on vanha linnoituksen torni »Margaretha», jota viime aikoina kutsutaan »paksuksi Margarethaksi». Rakennettu noin 1518. Viime aikoina on tornissa muissa vankiloissa olleen tilan ahtauden tähden säilytetty valtiollisia vankeja.

Piritan (Brigita) luostari. Rakennettu noin v. 1407. venäjän sotajoukot hävittivät ja ryöstivät luostarin v. 1577. Nykyään on luostari rauniona. Pirta jokea ja sen rannikkoa sanotaan Tallinnan Schweitsiksi sen kauniin ympäristön vuoksi. Joen rannoilla löytyy veneitä, joita voi vuokrata 20—30 kopeekalla tunnittain. Luostariin pääsee moottoriveneellä sekä ajurilla. (Katso lähemmin ajuri sekä moottori ohjeita).

Raatihuone (Raekoda) Rakennettu noin v. 1370 luvulla. Vastapäätä raatihuonetta on kaupungin vanha vaakahuone, jota käytettiin Tanskan hallituksen aikana raatihuoneena.

Pitkällä kadulla löytyy vanhoja tärkeitä taloja n. k. Pörssitalo, rakennettu v. 1410, Kanuti gilde talo, jossa nykyään Tallinnan provintsial museo sijaitsee. Olavi gilde talo, »Schwarzenhäupter» seuran talo, jossa säilytetään vanhoja Hansanaikuisia vaakunoita. Yleisölle on monenlaisia vanhoja tauluja nähtävänä.

Teliskoplin hautausmaa Teliskoplin niemellä. Perustettu v. 1774, jolloin hautaaminen kirkkoihin kiellettiin. Hautausmaalle on haudattu muunmuassa: Italian kuuluisa laulajatar Mara (kuol. v. 1833), ilmailia Lerou (hukkui 2 p:nä syysk. v. 1889, Tallinnan lahteen), Navarinin amiraali kreivi Heyden y. m.

Keisari Pietari I:n talo Kadriorussa. Rakennettu noin v. 1719. Erittäin kaunis ympäristö.

Ülemisten järvi (Ülemiste järv, Tartu maantee). Dvigatelin tehtaan vastapäätä. Veden pinta on 17 1/2 syltä merenpintaa korkeammalla. Laajuus on noin 8 1/2 kilometriä. Järvessä löytyy kaksi suurta kiveä, joista kansan taru kertoo: Kalevin kuoltua tahtoi hänen vaimonsa Linda kantaa hänen

haudalleen nämät kivet, mutta esiliinan nauhat katkesivat, joten kivet putosivat matkalla; sitten istahti Linda kivelle ja vuodatti niin paljon kyyneleitä, että niistä muodostui maittu järvi.

Eestinmaan maakunnan museo, jossa löytyy nähtävänä m. m. lintu-, metsäeläin-, sekä kivikokoelmia, kivettyneitä eläimiä suurempi kokoelma kuin muualla, ritariaikaisia muistoja. Tauluja Eestin (Viron) kansan elämästä sekä monenlaisia kansallispukuja. Museo on auki keskiviikkoisin, lauantaisin sekä sunnuntaisin klo 12—3. Pääsymaksu 25 kop. Museo sijaitsee Toompealla, (Kohtu uul. 6).

Ajurin taksa.

		Ajoneuvot	
		2 hevosella	1 hevosella
Ajosta keskikaupungilla	15 kop.	10 kop.	
» keskikaupungilta Baltin asemalle tai sieltä kaupungille	20 kop.	15 kop.	
» keskikaupungilta Liivalaia kadun tai sen ympäristölle	25 kop.	20 kop.	
» keskikaupungilta Riesen-kampfink., Batareik. tai satamaan	30 kop.	20 kop.	
» keskikaupungilta Kadriorguun tahi sen ympäristöllä	40 kop.	30 kop.	
» keskikaupungilta Telliskoplin hautausmaalle	90 kop.	70 kop.	
» keskikaupungilta Piritan (Brigitan) luostariin	1:20 kop.	85 kop.	
» Baltin asemalta Viljandin (Fellinin) pääasemalle	80 kop.	60 kop.	
» Syrjäkaupungilta tulee tak-salle lisämaksua	15 kop.	10 kop.	
Tunnin ajosta maksetaan	1:25 kop.	1:00 kop.	
seuraavasta puolesta tunnista	70 kop.	50 kop.	
Odotusajasta maksetaan tunnissa	40 kop.	30 kop.	

Ajosta 10:n jälkeen illalla klo 6:teen aamulla on maksu puolta kalliimpi, samoin odotus ajasta.

Jos samalla ajurilla, jolla on käynyt sellaisissa paikoissa kuin esim. Telliskoplin hautausmaalla, Piritan (Brigitan) luostarissa y. m. ja ajaa myös takaisin, on maksu takaisin tulosta vain puolet taksasta.

Moottoriveneet: *Kalew* ja *Pirita* välittävät liikettä Piritan (Brigittan) luostariin joka tunnin perästä. Maksu 15 kop. Lähtö paikka Rusalkan muistopatsaalta.

Raitiotiet.

Raitiotie käy pitkin Pärnun ja Tartun sekä Narvan katuja. Kesällä myöskin Salonkin katuja pitkin meren rantaan Rusalkan muistopatsaalle saakka. Maksu ajosta 5 kop. Ylimenolippuja ei anneta.

Hevos-Omnibus.

Piritaan (Brigittan luostarin) Venäjän torilta, Palokunnan-talon edestä. Maksu 20 kop.

Teliskopliin (hautausmaalle sekä ympäristöön) Nunne kadulta (Nunne värav) 15:n kop:n maksulla

lähtee kl 7 a. p. takaisin $\frac{3}{4}$ 8 a. p. lähtee kl 4 i. p. takaisin 5 i. p.

» » $\frac{3}{4}$ 9 » » » $\frac{1}{2}$ 10 » » » 6 » » » 7 » »

» » 2 » » » 3 » » » 8 » » » 9 » »

Yleisiä rakennuksia.

Kaupungin kirjasto ja lukusali (Nunne uul 2). Avoimna arkip. klo 12—10 i. p. Pyhäpäivinä 3—10 i. p.

Laivakonttoreita: *Bornhold ja kumpp.* (Brokusmäel); *E. Gahlnbäck* (Viru uul. 18); *Grünberg ja kumpp.* (Pikka uul.); *Tallinnan höyrylaiva O.-Y.* (Hollandi uul.)

Osoitetoimisto (Vene uul 23) Poliisilaitoksessa. Avoimna arkipäivinä klo 10—4 i. p. Pyhäpäivinä 11—12 a. p. Maksu 5 kop. osoitteesta.

Pankkeja. »Tallinnan eestiläinen krediitli yhd.» Suure Karja uul. 3); »Scheel ja kumpp.» (Vana turu kaelas 2); »Riian kauppapankin Tallinan osasto» (Vene uul. 6); »Eestinmaan lainayhdistys» (Laiä uul. 11); »Hoeppener ja kumpp.» (Harju uul. 33); »Tallinnan lainaus- ja säästöpankki» (Pikka uul. 20).

Polisilaitos (Vene uul. 23).

Postikontteri (Vene uul. 9). Avoinna arkip. klo 8—2 i. p. Sisäänkirjoitettuja kirjeitä varten klo 4—6 i. p. Pyhäpäivinä klo 9—11 a. p.

Sähkösanomatoimisto (Vene uul. 9).

Teattereita: Eestin teatteri »Estonia», Väike Tartu uul. 25 (uusi teatteri on juuri valmistumassa). *Saksalainen teatteri*, Karja uul.

Tullihallitus satamassa (sadama uul. 21). Avoinna klo 10—3 i. p.

Yhdistysten osoitteita.

Virolaiset yhdistykset: »Valvaja» raittiusyhdistys, Väikse Pärnu uul. 31; »Estonia» teatteriseura, Väikse Tartu uul. 25; »Lootus» laul. ja soit. yhdistys (klubi), Gonsiori uul. 4; »Kalev» urheiluseura, Väike Tartu uul. 25; »Lennuk» merimiesseura, Väikse Kompasna uul. 21; »Tallinnan Eestiläisen käsityöläisten Yhdistys» (Estonian huoneistossa); »Eestinmaan käsityöläisten yhdistys», Peetri plats 3, y. m. **Saksalaiset yhd.:** Tallinnan *Saksalainen seura*, (klubi), S. Karja uul., »Kanuti Gilde», Pikka uul. 20; »Revaler Liedertafel», Pikka uul. 20; »Mustapääten klubi» (*Schwarzenhäupter Clubb*), Pikka uul. y. m. **Ruotsalainen yhd.:** Eestinmaan Ruotsalainen *Sivistysseura*, Lühikesel jalal 6. **Venäläiset yhd.:** »Venäjän Turistiseuran Tallinnan osasto» Niguliste uul. 13; »Gusli» lauluseura, Gogolin promenad 4; »Tallinnan Venäläinen Hyvänt. Yhdistys», Kooli uul. 9. y. m.

Hotelleja ja vieraskoteja.

»Kuld Löwi», Harju uul. 40; »St. Petersburg» Rataskaewu uul. 7; »Hotel de Russie», Harju uul. 21; »Hotel Royal», Nunne uul. 8; »Hotel du Nord», Rataskaevu uul. 3; »Zentral», Harju uul. 37; »d'Europe», Viru uul. 24; »Moskva», Narva uul. 13; »Baltiski», Nunne uul. 7; »Nolte», Rüütli uul. 16; »Riga», Maakri uul. (ilman ravintolaa); »Eestimaa», Riesenkaampi uul.

Ruokapaikat ja kahvilat.

Raittiusyhd. »Valvajan» ravintola (Väike Pärnu uul. 31); »Estonian» yhd. ravintola (Väike Tartu uul. 25); *Speise salon* (Uue uul. 6); »*Café Helsingfors*» (Viru uul. 14, toinen kerros. Päivällinen klo 1— $\frac{1}{2}$ 5); *Café Lehmpforten Anlagen* (Viru värava mäel).

Venäjäin rahan suhde Suomen rahaan.

37	ruplaa	50	kop.	=	Smk.	100:—
30	»	—	»	=	»	80:—
22	»	50	»	=	»	60:—
15	»	—	»	=	»	40:—
7	»	50	»	=	»	20:—
6	»	—	»	=	»	16:—
3	»	75	»	=	»	10:—
3	»	—	»	=	»	8:—
1	»	50	»	=	»	4:—
—	»	75	»	=	»	2:—
—	»	37 $\frac{1}{2}$	»	=	»	1:—
—	»	30	»	=	»	—:80
—	»	15	»	=	»	—:40

Helsinki 1912,
J. Simelius'en Perillisten Kirjapiano-osakeyhtiö.

